

**ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
Α' ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
08/10/2017**

Α κείμενο

Το χρέος έναντι της γλώσσας μας

Τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται σε όλες σχεδόν τις χώρες της Ευρώπης μια εντεινόμενη ανησυχία όσον αφορά στον κίνδυνο που διατρέχει η εθνική τους γλώσσα από την καταιγιστική ομολογουμένως εισβολή αγγλικών λέξεων και όρων. **Ειδικότερα** στη Γερμανία, την Ισπανία, την Ιταλία και πολύ περισσότερο στη Γαλλία, η ανησυχία αυτή έχει καταστεί πολύ έντονη όχι μόνο στην εκπαίδευση αλλά και σε άλλους τομείς, όπως στην πολιτική, τη δημοσιογραφία, την επιστήμη και τη λογοτεχνία. Ήδη το 1986, ο τότε πρόεδρος *Φρανσουά Μιτεράν* σε έναν εμπνευσμένο λόγο στη Γαλλική Ακαδημία υπογράμμισε τον κίνδυνο που αντιμετωπίζει η γαλλική γλώσσα, εξαιτίας της αλόγιστης υιοθέτησης αγγλικών λέξεων και όρων από τον πνευματικό κόσμο της χώρας του.

Τα ευρωπαϊκά κράτη αναζητούν τρόπους, **ώστε** η εθνική τους γλώσσα να διατηρήσει όσο το δυνατόν ανόθευτη τη φυσιογνωμία της. Εφαρμόζουν πρακτικά μέτρα, βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, για την προστασία της γλωσσικής έκφρασης. Εάν **ωστόσο** αυτά τα προβλήματα ταλανίζουν τόσο πολύ τη διάνοηση, την εκπαίδευση και την πολιτική μεγάλων και ισχυρών χωρών, μπορεί κανείς να φανταστεί πόσο πρέπει το θέμα αυτό ν' απασχολεί μικρές και αδύναμες χώρες, με γλώσσες περιορισμένης εμβέλειας, όπως στη δική μας περίπτωση.

Λύσεις έχουν προταθεί διάφορες κατά καιρούς. Για παράδειγμα η συστηματική διδασκαλία της εθνικής γλώσσας και της λογοτεχνίας όλων των περιόδων σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης και κυρίως στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Ή η συγκρότηση επιτροπών που απαρτίζονται από επαίοντες, οι οποίοι είναι επιφορτισμένοι για την παρακολούθηση και την προστασία της γλώσσας. Τέλος, στην Ιταλία, την Ισπανία και ιδίως στη Γαλλία επιχειρείται ενδυνάμωση της διδασκαλίας της Λατινικής στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, δεδομένου ότι αποτελεί τη μητρική γλώσσα, και **συνεπώς** πολύτιμη πηγή παραγωγικών και αναπλαστικών τους δυνάμεων.

Λαμβάνοντας αφορμή από το τελευταίο αυτό μέτρο θα ήταν σκόπιμο να υπογραμμίσουμε στο σημείο αυτό πόσο σημαντικό ρόλο μπορεί να επιτελέσει η διδασκαλία στοιχείων της Αττικής διαλέκτου στο Γυμνάσιο, δεδομένου ότι η Αρχαία Ελληνική είναι μητέρα-γλώσσα της Νεοελληνικής και μπορεί, αν βέβαια διδάσκεται με αποδοτικό τρόπο, να προσφέρει ανυπολόγιστης αξίας γλωσσική υποδομή στους μαθητές, και να τους εξασφαλίσει όχι μόνον αστείρευτες παραγωγικές δυνατότητες αλλά και πολύτιμους μηχανισμούς ανατροφοδότησης και αναβάθμισης του εκφραστικού τους οργάνου.

Δεν είναι δυνατόν να κατακτηθεί η γλώσσα μας από τις νέες γενιές, αν η σχετική

διδασκαλία δεν περιλαμβάνει τόσο τη συγχρονική όσο και τη διαχρονική της διάσταση, υπό μια οπτική που ο Saussure την αποκαλούσε παγχρονική, και η οποία θεωρείται επιβεβλημένη για την Ελληνική με την αδιάσπαστη συνέχεια. Στο σημείο αυτό αρκεί να παρατηρηθεί τούτο μόνο: από τα διακόσια περίπου ανώμαλα ρήματα, που έχει η Αρχαία Ελληνική, όλα σχεδόν χρησιμοποιούνται συνθετικά ή παραγωγικά στη Νεοελληνική. Παραθέτουμε δύο απλά παραδείγματα: νεοελλ. πέφτω· αλλά: εκ-πίπτω, συμ-πίπτω, υπο-πίπτω κ.λπ. **Επίσης**, νεοελλ. στέκομαι· αλλά: εν-ίσταμαι, προ-ίσταμαι, συν-ίσταμαι κ.λπ.
Γεράσιμος Α. Μαρκαντωνάτος, διδάκτωρ Κλασικής Φιλολογίας και συγγραφέας.

Β κείμενο

Από το 1992 και εξής, οπότε σταδιακά υπονομεύτηκε η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του 1976 που, βάσει επιστημονικών γλωσσολογικών και παιδαγωγικών κριτηρίων, θέσπιζε την κατάργηση της διδασκαλίας των αρχαίων ελληνικών από το πρωτότυπο στο Γυμνάσιο, οι ώρες διδασκαλίας της αρχαίας ελληνικής από το πρωτότυπο συνεχώς αυξάνονται με παράλληλη μείωση των ωρών διδασκαλίας της νέας ελληνικής γλώσσας... Τα αποτελέσματα αυτής της πολιτικής είναι αποθαρρυντικά για τη γλώσσα και την εκπαίδευση γενικότερα των παιδιών μας. Δεν καλλιεργείται επαρκώς η νέα ελληνική γλώσσα με το ισχύον ωρολόγιο πρόγραμμα, ενώ παράλληλα νοθεύεται το γλωσσικό αίσθημα των παιδιών που κάνουν διαρκώς αυθαίρετες αναγωγές και συγκρίσεις με την αρχαία και μάλιστα με την αττική γλώσσα, που είναι τόσο απομακρυσμένη από τη σύγχρονη γλώσσα...

Όπως είναι γνωστό, η γλώσσα μαθαίνεται με τη χρήση της και όχι με τη γνώση της ιστορίας της και της ετυμολογίας των λέξεων. Και η συστηματική χρήση και η μελέτη της νεοελληνικής περιορίστηκε δραματικά στο σημερινό σχολείο, όταν πλέον είναι επιστημονικά αποδεδειγμένο ότι η καλή γνώση και χρήση της γλώσσας συμβάλλει στην καλλιέργεια όλων των γνωστικών αντικειμένων.

Είναι επίσης γνωστό ήδη από την εποχή του Saussure πως η γλώσσα μπορεί να μελετηθεί (και άρα να διδαχτεί) αποτελεσματικά στη συγχρονία της, και μάλιστα στη σύγχρονη μορφή της, πράγμα που συμβαίνει με όλες τις γλώσσες σε όλα τα εκπαιδευτικά συστήματα. Η γνώση της σύγχρονης μορφής της γλώσσας επιτρέπει στους ομιλητές τον επαρκή χειρισμό της. Οι συνέπειες του περιορισμού της διδασκαλίας της νεοελληνικής καταδεικνύονται στα αποθαρρυντικά αποτελέσματα των ελληνικών σχολείων στους διαγωνισμούς του προγράμματος PISA.

(Απόσπασμα από την επιστολή 52 πανεπιστημιακών για την γλωσσική διδασκαλία)

ΘΕΜΑΤΑ

A1. Ποιο είναι το θέμα που διαπραγματεύονται τα δύο κείμενα και ποια διαφορά

εντοπίζετε στις απόψεις που διατυπώνονται; Να απαντήσετε σε μία παράγραφο 40- 50 λέξεων.

Μονάδες 10

A2. Στα δύο κείμενα υπάρχει διαφορετική ερμηνεία μίας επιστημονικής θεωρίας. Ποια είναι αυτή η θεωρία; Πώς την προσεγγίζει κάθε κείμενο; Με ποιον κοινό τρόπο τεκμηριώνει το κάθε κείμενο την διαφορετική αυτή θέση; Να απαντήσετε σε μία παράγραφο 50- 60 λέξεων.

Μονάδες 15

B1. Ποια νοηματική σχέση δηλώνουν οι διαρθρωτικές λέξεις στο πρώτο κείμενο: ειδικότερα (1^η παράγραφος), ώστε (2^η παράγραφος), ωστόσο (2^η παράγραφος), συνεπώς (3^η παράγραφος), Επίσης (5^η παράγραφος).

Μονάδες 05

B2. Να βρείτε τη δομή και τον τρόπο ανάπτυξης της τρίτης παραγράφου του πρώτου κειμένου: «*Λύσεις έχουν ... αναπλαστικών τους δυνάμεων.*». Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 10

B3. Να βρείτε ένα συνώνυμο για καθεμία από τις υπογραμμισμένες λέξεις του κειμένου που ακολουθούν: αστείρευτες, πολύτιμους, περιλαμβάνει, επιβεβλημένη (Α κείμενο) υπονομεύτηκε, θέσπιζε, παράλληλη, αποθαρρυντικά, διαρκώς, συνέπειες (Β κείμενο)

Μονάδες 10

Γ. Στο πλαίσιο ευρύτερης έρευνας που διεξάγεται από μία εφημερίδα με θέμα την κρίση της εθνικής γλώσσας, συμμετέχετε με ένα άρθρο για το ρόλο του σχολείου. Ειδικότερα να αναφερθείτε στους λόγους που καθιστούν αναγκαία την ορθή διδασκαλία της εθνικής γλώσσας από το σχολείο σήμερα και να προτείνετε συγκεκριμένους τρόπους ουσιαστικής αναβάθμισης αυτής της διδασκαλίας. (350- 400 λέξεις)

Μονάδες 50

ΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΕΠΙΜΕΛΗΘΗΚΑΝ ΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ:

**ΒΕΤΟΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ
ΛΑΝΤΖΑΣ ΗΛΙΑΣ
ΜΠΟΡΟΥΤΖΗ ΔΕΣΠΟΙΝΑ
ΝΤΕΛΜΠΙΖΗ ΜΑΡΙΑ
ΠΑΠΠΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ**